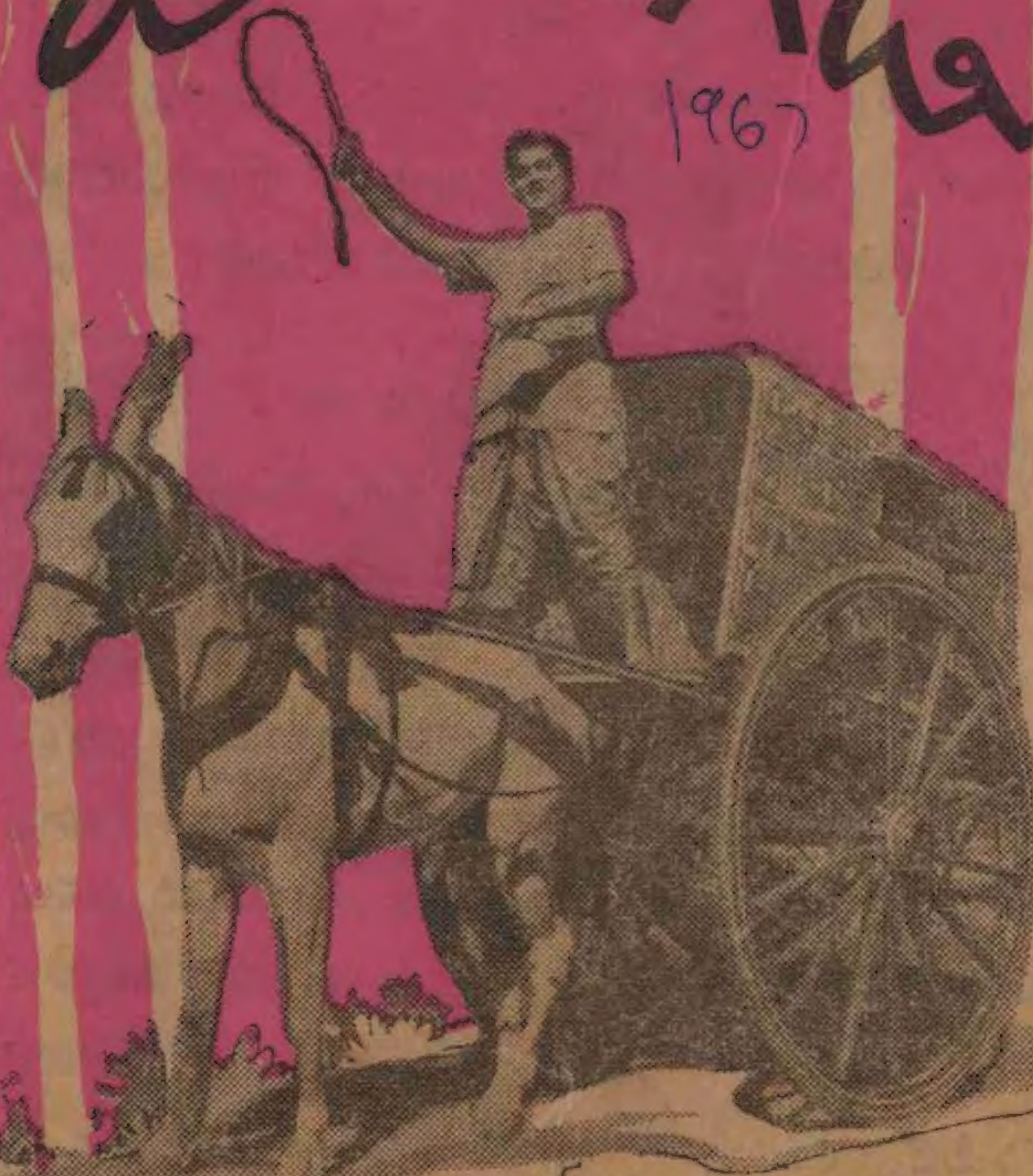

అన్నపూర్ణ వారి

ప్రతిరోగము

1967

మొత్తం
రూ 30
1300

విషయము:

దర్శకుడు:

సంగీతం:

మొదటిసారిగా B.A. ఆదిత్యమూర్తి సుబ్బారావు * యస్. రాజేశ్వర

తా రా గ ణం :

నాగేశ్వరరావు, గుమ్మడి, పద్మనాభం, శోభన్ బాబు,
చలం, పద్మశ్రీ నాగయ్య, అల్లు రామలింగయ్య,
భానుప్రకాశ్, మురళీకృష్ణ. జమున, విజయనిర్మల,
గీతాంజలి, సూర్యకాంతం, మాలతి, రాధాకుమారి,
బేబివరలక్ష్మి, మాస్టర్ రవికుమార్.

సాంకేతికనిపుణులు :

కథ :	ముళ్ళపూడి వెంకటరమణ
సినిమా అనుకరణ :	దుక్కిపాటి మధుసూదనరావు, బి. ఏ.
మాటలు :	ముప్పాళ రంగనాయకమ్మ
పాటలు :	కొసరాజు, డా॥సి. నారాయణరెడ్డి, దాశరథి
సంగీత దర్శకుడు :	యస్. రాజేశ్వరరావు
షేడాక్ :	సుశీల, ఘంటసాల, మాధవపెద్ది, వసంత
ఛాయాగ్రహణ దర్శకుడు :	పి. యస్. నెల్వరాజ్
ఆపరేటివ్ కెమేరామన్ :	'పాచూ'
అసోసియేట్ డైరెక్టరు :	పి. చంద్రశేఖరరెడ్డి బి. ఏ.

శబ్ద గ్రహణం

పాటలు	:	మాణిక్యం (ఎ. వి. యం.)
రీ రికార్డింగు	:	పి. వి. కోటేశ్వరరావు (భరణి)
రికార్డింగ్	:	గోఖలే (సారథి)
నృత్య దర్శకులు	:	తంగప్ప, కె. యస్. రెడ్డి
కళా దర్శకులు	:	జి. వి. సుబ్బారావు బి. ఏ.
సెట్టు	:	రామచంద్రరావు
పెయింటింగ్స్	:	అంధోనిస్వామి
కాస్ట్యూముస్	:	జీనార్డు - బోదులు
ఎడిటింగ్	:	టి. కృష్ణ, బి. ఏ
స్టిల్స్	:	యం. సత్యం, రామస్వామి
పబ్లిసిటీ	:	స్టూడియో శర్మ టి.వి.యస్.
ప్రెస్ పబ్లిసిటీ	:	యస్. వి. కె. ఆర్.
స్టూడియో	:	శ్రీ సారథి స్టూడియోస్. హైదరాబాదు
లీడ్ రైట్స్	:	నవజ్యోతి పిక్చర్స్, సికింద్రాబాద్.
డిస్ట్రిబ్యూటర్స్	:	నవయుగ ఫిలింస్
నిర్మాత	:	దుర్గిపాటి మధుసూదనరావు బి.ఏ.
దర్శకుడు	:	ఆదుర్తి సుబ్బారావు

కథా సంగ్రహం

రంగడు బొంగరంలాంటి మనిషి. అంతటి చెతన్యంతో తిరుగుతాడు. అతనిది బంతిలాంటి మనసు. ఎంతగట్టిగా కిందికి కొడితే అంత విసురుగా పైకి ఎగిరేతత్వం. కొండంత కష్టం నెత్తిన పడితే పువ్వులే అలంకరించుకు తిరుగుతాడు. అందుకే అతన్ని అంతా పూలరంగడని పిలుస్తారు.

రంగడు జీవనోపాధికి గుర్రబ్బండి కిరాయికి తోలు కుంటాడు. ఒకప్పుడు రంగడు ఆ జట్కాలోనే రాజు కొడుకులా షికారుచేశాడు. అతని తండ్రి వీరయ్యగారు ఒక పెద మిలులో మేనేజరు. ఇద్దరు పిల్లలు - రంగడు, పద్మ. తనే తల్లి తండ్రి అయి గారాబంగా పెంచుతున్నాడు.

అంతలో మిల్లుభాగస్వాములలో ఒకరైన పురుషోత్తంగారిని ఆయన హత్యచేసి డబ్బు దోచుకున్నాడని నిందపడింది. అందుకు తగినసాక్ష్యాలు, దాఖలాలు దొరికి నేరం ఖాయం అయింది. వీరయ్యకు యావజ్జీవ కారాగారశిక్ష పడింది. పసిపిల్లలు అనాధులై పోయారు. వాళ్ళ వేలువిడిచిన మేనమామ, పోలీసు పున్నయ్య చేరదీశాడు. కాని పదేళ్ళ రంగడు ఒకరిసొమ్ము తినడానికిష్టపడ లేదు. పైగా తండ్రి ఖానీకోరని స్కూలులో పిల్లలు హేళన చేస్తున్నారు. "మా జట్కా నేనే తోలుకుంటాను. నాకు చదువు వద్దు. చెలాయని చదివిస్తాను." అని కళ్ళెం పట్టుకున్నాడు.

అన్నప్రకారం అలాగే బతికాడు రంగడు. చెరెల్ని
మ్యూజ్ పెసల్ పాస్ చేయించి కాలేజీలో చేర్పించాడు. తండ్రిమీద
నింద, కీసీడకూడా పడకుండా — అది తెలిసినవాళ్ళకూడా మరిచి
పోయేటంత నిజాయితీతో జీవనం సాగిస్తున్నాడు. అతనికి అన్ని
విధాలా సమవుజ్జీ గడికోసే వెంకటలక్ష్మి. రంగడి చెరెల్ని
పెళ్ళయాక వాళ్ళు ఒకింటివాళ్ళు కావాలని ఆశలు పెట్టుకున్నారు.

విధి ఒకనాడు విలాసానికి పద్మను, పురుషో తంగారి కుమా
రుడు డాక్టరు ప్రసాదుని కలిపింది. పద్మ గుణసంపద, రూపసంపద
మూసి ప్రసాదు, అతని తల్లి పద్మను ఆమోదించారు. రంగడు
సొంగిపోయాడు. పై భవంగా పెళ్ళి జరిగింది.

కాని లోకంలో ఒకరి సుఖం మరొకరికి బాధ. పద్మను
కనకివ్యలేదన్న అక్కసుతో బాధపడుతున్న ఎంకి తమ్ముడు నరును
ఆమె అత్తారింటికి వెళ్ళి ఒక విప్పు నెరుసు పడేశాడు — పద్మ
తండ్రి ఒకనాడు పురుషోత్తంగారిని చంపిన హంతకుడని వాళ్ళకు
బెప్పివచ్చాడు. భర, ఆ తగారుకూడా ఆమెను వీవగించుకున్నారు.
రంగడి పెళ్ళి నెపంమీద నిండు చూలాలు పద్మను మెలిగా బయ
టకు పంపేశారు. పెళ్ళి పందిటో రంగడికి ఇది తెలియగానే మండి
పడాడు. ఒక తెలియని ఆవేశంలో నరునును పట్టుకు చావబా
దేశాడు. నరును పోలీసులకు పిర్యాదు చేశాడు. రంగడికి జైలు
శిక్ష పడింది.

తెల్ల కొన్ని విచిత్ర పరిస్థితుల్లో రంగడు తన తండ్రిని
తెలుసుకున్నాడు. తండ్రి ఏ పాపం ఎరగడని తెలియగానే రంగడు
శవధం చేశాడు. "నాన్నా—నీమీద నింద పోగాటి అనలు హంక
కుడిచి పటిచ్చే వరకూ నేను విద్రపోను. నా ప్రాణం పోయినా
తరే సాధిస్తాను" అన్నాడు.

'నీ మీద నింద అవనింద అది ఋజువయితే తప్ప బావగాది
దమ్మని ఏలుకోరు. అందుకోసం కూడా నాకు ఇదే కర్తవ్యం.'
అన్నాడు రంగడు.

తెలుసుంచి విడుదల అయి వచ్చిన రంగడికి ఏంచేయాలో
ఏటు పోవాలో తెలియలేదు. పురుషోత్తం గారిని విషంపెట్టి
దంపారన్న విషయం ఒక్కటే తెలుసు. అందుకు సంబంధించిన
వివరాలు తెలుసే ఆయన భాగస్వామి ధర్మారావుగారి ద్వారానే
తెలియాలి. పురుషోత్తం గారి పర్వంతినాడు బుర్రకథచెప్పి, ధర్మారావు
గారి ప్రాసకం సంపాదించుకుని, ఆయింట్లోనే కొలువుకు కుదిరాడు
రంగడూ, ఎంకి.

పులిలాటి ధర్మారావుగారు బావమరిది చలవతి దగ్గర నిలిచి
భయపడుతూ వుండడం గమనించాడు. చలవతి కొడుకు పెర్రెబ
గురి బుజ్జికి ధర్మారావు కూతుర్ని ఇవ్వాలని వాకు అనుకోవడం,
ధర్మారావు భార్య బేబికి ఇది ఇష్టంలేకపోవడం అర్థంచేసుకున్నాడు.

ఈ విషయంమీద అతి ఒడుపుగా ఇంట్లో చిన్న దుమారం
లేవదీసి వాళ్ళ దోరణులు బలా బలాలు భయపరచుకున్నాడు.

9
జె లో వున్న వీరయ్య హతాతుగా కనిపిస్తే ఎవరెలా
ప్రవ రిస్తారో చూడాలని ఒకసారి అర రాత్రివేళ వరసుని తక్కి
కండ్రి వేషం కట్టి ప్రయోగం చేసి చూశాడు.

చలవతి, ధర్మారావుల మధ్యనే వీదో రహస్యం ఉందని
తెలుసుకున్నాడు.

ఇక అసలు రహస్యం రాబట్టడానికి మిత్రభేద తంత్రాని
అత్యుత్తమ మని నిర్ణయించుకున్నాడు. కట్టుదిట్టంగా నన్నాహతా
జేసుకుని బ్రహ్మాత్మం ప్రయోగించాడు. అతడు నిమిషంలో అది
విదురు తిరిగింది. కాని అప్పటికే జరగవలసింది జరిగింది. ఇదంతా
మేధావులను బుద్ధి కుశలతతో తిప్పలు పెట్టిన జట్కారంగడు
ప్రళయం వచ్చినా లొంగడనీ, ప్రాణంపోయినా జయసాధనీ
మీకు తెలుసు. నిజం విప్పులాంటిది. ఇవాళ దాన్ని కప్పాలనుకున్నా
విప్పుడో ఒకప్పుడది రగిలి అగ్ని వర్షకంలా పెతేలు మంటూ
ప్రజ్వరిల్లుతుంది.

ఈ సత్యాన్ని జట్కారంగడు ఎంత సాహసంతో విదూ
నించాడో మీ అభిమాన ఫియేటర్ లో వెండితెరపై చూచి అనం
దించండి ;

పూల రంగడు
పూల రంగడు - పాటలు

పాట నెం. 1

రచన : శ్రీ కొనరాజు

పాడినవారు : శ్రీ పుంటసాల

రంగడు : నీతికి నిలబడి నిజాయితీగా - వదరా ముందుకు వదలా
తాతల తండ్రుల ఆర్జవ తింటూ - జరిసాగా నువ్వు
తిరగకురా

కందలు కరుగగ కష్టంజేసి - తలవంచక జీవించుమురా
పూలరంగడిగ వెలుగుమురా #నీతి

'పెంచిన కుక్కకు రొట్టెమేపుతూ - హుషారుగా
ఒకడున్నాడూ బల్ ఖాషీ ఖాషీగా వున్నాడూ...
కన్నబిడ్డకు గంజిదొరకక - ఉసూరుమని

ఒకడున్నాడూ.... #నీతి

ఉన్నవాడికి అరగని జబ్బు - లేనివాడికి ఆకలి జబ్బు
ఉండిలేని మధ్య రకానికి - చాలి చాలని జబ్బురా....

ఒకటే అప్పుల జబ్బురా..... #నీతి

కష్టాలెన్నో ముంచుక వచ్చిన - కన్నీరును

ఒలికించకురా

కష్టజీవులా కలలు ఫలించే - కమ్మని రోజులు
వచ్చునురా చివరకు నీదే విజయమురా..... #నీతి

పూల రుక్మ

పాట నెం. 2

తతవ : డా. సి. నారాయణరెడ్డి పాడినవారు : సుశీల, ఘంటసాల

శంగడు : మిసమినలాదే చినదానా - ముసిముసి నవ్వుల నెరజాణా
సిగ్గులు చిలికీ సింగారమొలికీ - చేరగ రావేమే
నాచెంతకు రావేమే

ఎంకి : సొగసరి చూపుల చినవాడా - గడసరి మాటల
మొనగాడా
వరసాలాదే వరదాతీరే - సమయం రానీరా,
ఆ సమయం రానీరా.....

శంగడు : చారెడుకళ్లకు కాటుకపెట్టి - దోపెడు మల్లెలు
సిగలో చుట్టి
చిలకలాగ నువు కులుకుతువుంటే, ఒలికిపోతదే
నీ సొగసూ, ఒలికి పడతదే నా మనసూ....

ఎంకి : కులుకుచూచి నువ్వులికితివా - తకుకుచూచి
నువు మురిసితివా
కులుకును మించిన తకుకును మించిన, వలపే
దాచితిలేరా, అది కలకాలం నీదేరా

||మిమ||

పులలంగలు

10

కొంగడు : ఏటి ఒడ్డునయిల్లు కట్టుకుని - నీటి అద్దమున
నీడజూసుకువి

గువ్వల జంటగ నువ్వు నేనూ - కువకువలాడుతూ
పుందామా : కొత్త రుచులు కనుగొందామా :

ఎరికి : కళ్ళూ కళ్ళూ కలసిపోతే, మనసూ మనసూ తెలిసిపోతే
నీవు నేనూ ఒకటైనామని కోవెల గంటలు పలికెనులే
దీవెనరై అవి విలిచెనులే - దీవెనరై అవి విలిచెనులే....

||మిమ||

||సౌగ||

పాట నెం. 5

కథన : శ్రీ కొనరాజు పాడినపాడు : మాధవపెద్ది, వనంజ

బాటి : రంగూ రంగుల దాన - రంజెన చిన్నదాన
విన్ను జూచి మురిసినానె - వెన్నలాగ కరిగినానె
సిగ్గెందుకే పిల్ల? .... సిగ్గెందుకే? .... ? ||సిగ్గెందుకే||

తిలి : పిరోరి చిట్టిదాన - పగలమారి పొట్టిదాన
పరసలాడ పస్తావు - పరువు బైట వేస్తావు
తగ్గలయ్యో .... బావ, తగ్గలయ్యో.... ||తగ్గలయ్యో||

11 : ఒంపూ గొంపులదాస - ఒమ్మూరి నెరకాం
 పొజ్జాకు నడకదాస - నె లాసు చీరదాన
 కస్సూలుస్సూమంటూ - కసిరేవు కోపాణ
 సిగ్గెందుకే సిల్ల.... సిగ్గెందుకే.... !

సిగ్గెందుకే

12 : చనబోసిన పిట్టలాగ - వాగబోకయో
 నూరుమాటలాడి - మనసు లాగబోకయో
 చదువులేదు సంధ్యలేదు ఆ సిపాసులసలు లేవు
 నీమిజాసి గిన్ను లప్పు చెయ్యమంచువూ
 తగ్గాలయ్యో.... బావ, తగ్గాలయ్యో....

తగ్గాలయ్యో

13 : కన్నులాటలోకి దిరిపి - కన్విస్తూ వుంటావు
 పీకచూపు జూసి నన్ను పొరిను పుంటావు
 మనసులోన దాచుకొన్న మమకే పైకి రానీవు
 సిగ్గెందుకే సిల్ల.... సిగ్గెందుకే.... !

సిగ్గెందుకే

14 : పక్క-పక్క- రాసుకుంటు తిరగ బోకయో
 తిక్క-శంకరయ్య నీవు తెలుసుకోవయో
 చిలిపి కళ్ళ చిన్నోడ - నునమేల వాలోడ
 అమ్మకంటబడిలేను - అటు తిరగ వేనేను
 తగ్గాలయ్యో - బావ, తగ్గాలయ్యో....

తగ్గాలయ్యో

పాట నెం. 4

రచన : డా॥ సి. నారాయణరెడ్డి.

పాడినవారు : సుశీల,
మంటసాల.

అతడు : నీ నడుముపై న చేయివేసి నడువనీ
వన్ను నడువనీ

అమె : నీ చేతుల చెయిసాలలోన చేరనీ
వన్ను చేరనీ

శంగడు : నీ జిలుగుపైట నీదలోన విలువనీ
వన్ను విలువనీ

సంగి : నీ అడుగులోన అడుగువేసి నడువనీ
వన్ను నడువనీ

శంగడు : చిక్కని మిగ్గులపై చిటికలు వేయనీ
వన్నని వవ్వలలో నంపెంగ లేరనీ
గుణాది పెదవులనే బిలా అలా చూడనీ....

నీ జిలుగుపైట !
నీ అడుగులోన !

మూల గీతము

పిరి : పచ్చిక తిన్నెలలో వెచ్చగ సాగనీ
వెచ్చని వెన్నెలలో ముచ్చటలాదనీ
ముచ్చటలాడియాడి మురిసి మురిసి పాదనీ....

నీ జిలుగుపెట ,
విలడుగులోన .

శింగడు : మబ్బుల వాదలో మనసులు కూదనీ

పిరి : మల్లెల మేదలో మమతలు పండనీ

శింగడు : బంగారు కోవెలలో కొంగులు ముడిపేయనీ

పిరి : బంగారు కోవెలలో కొంగులు ముడిపేయనీ ...

పాట నెం. 6

రచన : డా॥ పి. నారాయణరెడ్డి

పాడినవారు : సుశీల,

మోహన్రాణి

ప్రసాద్ : చిగురులు వేసిన కలలన్నీ నీగలో పూలుగ మారినవి

తల్లి : మనసున బొంగిన అలలన్నీ మమతల తీరం చేరినవి,
మమతల తీరం చేరినవి
నచిగురు

తల్లి : నన్నలాటి తీగెలాగ నిన్ను చేరుకున్నాను

ప్రసాద్ : నిండుమనసు పందిరికాగా విన్ను అందుకున్నాను,
విన్నే అందుకున్నాను

మమ్మ : చిగురులు వేసిన కలంన్నీ సిగలో పూలుగ మారిపో

ప్రసాద్ : రాగలేని రాగాలేవో దాచినావు అనాడూ

మమ్మ : నా తనువు అణువణువు వీడే వీడే యీ నాడూ,
వీడే వీడే వీనాడూ

ప్రసాద్ : చిగురులు వేసిన కలంన్నీ సిగలో పూలుగ మారిపో

మమ్మ : నీటిలోని కలువను కోరి నింగి దిగిత తాడలి వీడే

ప్రసాద్ : పరిమళాల తరగంలోనే కరగించిన చెలియపు నీవే,
కరగించిన చెలియపునీవే

ప్రసాద్ : చిగురులు వేసిన కలంన్నీ సిగలో పూలుగ మారిపో

మమ్మ : మనుసున పొంగిన అలలన్నీ మమతలతీరం చేరినవి,
మమతల తీరం చేరినవి .

ప్రారంభము

16

పాట నెం. 1

కవి : శ్రీ కాశీరాజు

పాఠినవారు : ఘంటసాల, నాగయ్య,
కోరస్.

శ్లోకము : చిల్లర రాజుకు మొక్కుడువుంటే

చెడిపోదువురా ఒరే ఒరే !

ఒక్కటై న ఆ మమేశ్వరునకు

మొక్కినూడరా హరేశూరే !

|| చిల్లర ||

పద్యము : మదియ రాసిక రాతను తుడుచుట నీ తరమొనటరా ?

అవి నీ తరమొనటరా !

వివిధములూ ఏ త్తిచూసికా అనుభవించవలెరా !

శర్మము అనుభవించవలెరా !

|| చిల్లర ||

పద్యము : పొనం చేయుచు జగవంతునిపై నిలదలునేడమరా !

అనందము వేడుకరా !

శ్రీనివాస తద్గుణు లిట్ల ఇక్కడే అనుభవించవలెరా !

తద్గుణ అనుభవించవలెరా !

|| చిల్లర ||

పద్యము : భార నిడుచులా చలనక జేరితే నాదంతప్పపురన్నా !

యమదాదలా తప్పవురన్నా !

తోధ గురువురా ఆశ్రయించుకొని బాగుపడర ఓరన్నా !

నున్న బాగుపడర ఓరన్నా ! ||చిల్లర||

తంగడు : ప్రజలను నిలుపుదోచే మనులే బాధగురువులన్నా !

యమ బాధగురువులన్నా !

నరుల సుఖానికి శ్రమపడు వీడరె తోధగురువులన్నా !

విజయగు తోధగురువులన్నా ! ||చిల్లర||

వీరయ్య : చేసేవాడు అతడే చేయించేవాడు అతడే !

చిత్తములోన కిచ్చుని భజించిన జన్మ తరించునురా !

నీ జన్మ తరించునురా !

తంగడు : చేసేవాడవు నీసే ! చేయించేది నీ మనసే !

సాటివారికి పేవయిచేసిన జన్మ తరించునురా !

నీ జన్మ తరించునురా !

||చిల్లర||

పాట నెం. 7

తలన :- శ్రీ దాశరథి

పాడినవారు :- మరీల

తిలి : నీవురాపు నిమరరాదు -

నిలిచిపోయె యీ రేయి !

||నీవు రావ్||

నన్ను : కారా జాబిలి ఒకటె సరనమాదె ఆ రేయి

చింతా చీకటి ఒకటె చిన్నవోయె యీ రేయి, నీవురావు

అతలు మదిలో విరివె: దోసిలు విరులై కురివె:

అలయాన చేరిచూడ: స్వామి కానరాదాయె

వా స్వామి కానరాదాయె : ||నీవు రావ్||

కొగిలిలో ఒలిగిపోయి కలుగుగనే వేళాయె

ఎదురుచూచి, ఎదురుచూచి

కన్నుదోయి అరిసిపోయె : ||నీవు రావ్||

సాచి నెం. 8

కవి : శ్రీ కావరాజు

ప్రాడినవారు : వాడునాని, మరీయ, కోలవ

కవిగడు : నిజరా దాతత వీరసోదరా విజయము నీదేరా :

వింశి : తన తెరచి నీదేశ పరిస్థితి ఒక్కసారి కనరా : ||తందావకావా||

కవిగడు : నీ కాతలు తండ్రులు దేశంకోసం త్యాగం చేశారూ :

వింశి : స్వాతంత్ర్యమే మన జన్మహక్కువి చాటి చెప్పినారూ : ||తందావకావా||

కవిగడు : దానినతనమునతన్నా మరణమే మేలని అన్నారు :

వింశి : మరఫరంగులా గుండుదెచ్చింతు కొమ్ముతోడ్దినారూ : ||తందావకావా||

రంగడు : పరాయి దొరలను దర్శయ్యదమున పాత్రదొరికారు ।

సిరి : అమూల్యమైన స్వతంత్రము నీ కప్పగించినారు ।

కవిసదా :

సిరి : (వచనం) ఇన్ని క్యాగాలు చేసి సంపాదించిన స్వాతంత్ర్య
తలితం తను దిద్దలకై నా దక్కుతుంటని ఎన్నో అశలు
కట్టుకున్నాడు : ఎన్నో కలలు గొన్నాడు :

రంగడు : నీయిదో ఆ కలలు :

సిరి : మాడుగులకు లోటువుండదని

కవిసదా :

పొడిపంటలకు తరుగు వుండదని

||

కరువు కాలంలో మొలక పోయి

కన్న దిద్దలకు నులం కట్టుకుని

అంతలేసి అసందంలేన పొంగిపోయినాడు

కవిసదా :

రంగడు : (వచనం) పాపం వెట్టికాగులవాడు : పక్కకొండాలు
మన కళ్ళెదుట కనిపిస్తూనే వుండిగా కల ।

రంగడు : అరుగలము శ్రమపడు రైతుకు అన్నము కాలదురా :

||తందానా||

తెక్కలు ముక్కలు చేసే మాదిరి దొక్క విచదురా ।

అరచానా ।

తైళ్ళతో మురిగే గుమ్మాలకు పసుండాదేవా :

అరచానా ।

అరచిపోతే నేల అంత అలడుతుందేదోదా :

అరచానా ।

అరె : ప్రవా ప్రభుత్వం పన్నినదిగా ! అరచానా

అరచిదేవా :

అరచానా ।

అరె : (వచనం) దేశమే మరమిచ్చాడు : కానీ అది కట్టించి
అరచిదేవా, అరచిదేవా దేశాన్ని విందిస్తామా ? మన గుమ్మారోగం
ప్రభుత్వం ఏదో కృషి చేస్తోంది ।

అరె : నిమిషాన్ని ఆ కృషి :

అరె : ప్రాంతాలే కట్టిరి : ఇంకా భూమి అనే పండించినా ।

ప్రభుత్వం అనే పెట్టిరి : ఎంతో ఉత్పత్తి అనే పెట్టిరి ।

అరె : దేశదేశాలన్నీ తిరిగి అప్పులెన్నో తెచ్చాడు ।

ఎంకి : ప్రజల సౌఖ్యంకోసం చక్క-ని పానులెన్నో వెళారా !
 తంగడు : నలెసీమల దాగుకోనమె సంచాయతులను పెటారా !
 ఎంకి : విద్యకోసం వైద్యంకోసం ననకులెన్నో చూపారా .

తంగడు : (వచనం) ఈవిధంగా ప్రజల సుఖంకోసం ఎంకోనట్లు
 అర్చుపెట్టారంటావ్ ? మతితడబ్బిందావీమైపోతోందో

తంగడు :	స్వార్థపరులెందరో	వందావా
	ననుయము చూశారు	"
	దేశ సంపదనంత	"
	దిగమింగివారండి ;	"
	నదిమంది పెద్దలూ	"
	పంచుకున్నారండి ;	"
	తంచగొండులతోటి	"
	లాలాచి పడ్డారు ;	"
	కోటాలు పర్మిట్లు పట్టారూ - కోట్లు కోట్లు కూడబెట్టాడు ;	"

ఎంకి : బియ్యంలోనా రాళ్ళను కలిపి-పిమ్మెంటులోన బూడిదగలిపి
 మంచివెన్నలో మైదాకలిపి - కత్తివకిరీ మందులు అమ్మి
 మాటలు తీయగ చెబుతారూ-మనుషుల ప్రాణాల్ తీస్తారు

రంగడు : అవసరమైన వస్తువులన్నీ-అక్రమముగా చాటున పెట్టి
రోజురోజుకు ధరలను పెంచి-ప్రజల నిలువునా దోపిడిచేసి
జేబులు పెద్దవి చేశారు-బొజ్జలు బాగా పెంచారా ! !

ఎంకి : బాల పాపల నోళ్ళుగొట్టి పాలడబ్బాల్ దాచిపెట్టి
బ్లాకు మార్కెట్ లోన అమ్మేరూ -
పాపాల సొమ్మున పాలు పంచి పుణ్యంకొంటారు
పసివాళ్ళవుసురు తగులుతుందని మరచేపోతారు !

వంత : (వచనం) ఏం గురూ ! ఈ పాపం యిట్లా పెరిగి
పోవలసిందేనా ? మనం గుడ్లప్పగించి చూస్తూ వూరు
కోవలసిందేనా ?

రంగడు : (వచనం) ఏమన్నావ్ ?

ఎందరో శ్రమపడి పెంచిన సంపదరా

॥తందానా॥

కొందరు వంచుక మ్రింగిన చెల్లదురా

నీకూ నాకూ లేని ఆ హక్కు

పూల రంగడు

22

ఎవ్వడు వాడికి ఇచ్చాడో చెప్పు ?

సంఘద్రోహుల ఆట కట్టవలెరా !

ఎంకి : చీడపురుగులను వదల కొట్టవలెరా !

రంగడు : ధైర్యంతో ముందడుగు వేయవలెరా !

ఎంకి : జాతినంతనూ కూడదీయవలెరా !

రంగడు : అప్పుడు దేశం బాగుపడును గదరా !

ఎంకి : శాంతి సౌఖ్యమున ఓలలాడు గదరా !

నెం. 9

రచన : శ్రీ కొనరాజు

పాడినవారు : సుశీల

ఎంకి : ఎయిర శిన్నోడెయిరా - ఎయిరా నీ సోకుమాడ

ఎయిర శిన్నోడెయిరా - దరువెయిరా శిన్నోడెయిరా

॥ఎయిర॥

ముద్దుముద్దుగా పెరిగినావురా! విద్వేల్ బలమొద్దువురో

॥ఎయిర॥

తెలివిలేని దద్దమ్మవురా : తిండిపోతు రామన్నవురా :

దిక్కులు చూశేవేమిరో? బిక్కమొగము వేశావురో,

టక్కరి చూపులు మానరో : చక్కగ వరసలు

వెయ్యరో : ॥ఎయిర॥

చిరునవ్వు లొలకబోసి - అరసిగ్గు గాలమేసి

ఉలికించు చిలిపివాడా - ఊరించు సొగసుకాడా :

పొట్టివాడా గట్టివాడా-పుట్టెడు బుద్ధుల వాడా : ॥ఎయిర॥

కంటిలోకి కాపురమొస్తా - కన్నుమూస్తే కల్లోకొస్తా :

సొగసంతా రాసియిస్తా - దారికొస్తే నీ దాన్నపుతా :

మాట వినక మారాంజేస్తే - చిటికలోన దొడుతీస్తా :

చెప్పకుండ దొడుతీస్తా !! ॥ఎయిర॥

ఈ చిత్ర నిర్మాణానికి గుర్రాన్ని ఇచ్చిన శ్రీ నడింపల్లి
వెంకట కృష్ణంరాజు (బుల్లిరాజు) అల్లవరం వారికి కృతజ్ఞతలు.

‘స్వతంత్ర’. విజయవాడ-4.

